

Ingenting är så magiskt som en bra teori

Folkvetts krönikör **Teddy Winroth** trollar om magi.

NYLIGEN BLEV DEN FLAMBOYANTA och välkände magikern David Copperfield stämd. David är känd för sina extremt storslagna magitricks, som att trola bort en hel jumbojet. David hade under en av sina shower tagit upp en drös personer ur publiken och låst in dem i en bur på scenen. Med hjälp av lite magi hade de alla plötsligt försvunnit – för att några sekunder senare dyka upp längst bak i publikhavet. En av dessa personer fick sitt ben skadat i samband med detta. Copperfield valde att i rätten lägga alla korten på bordet och bedyrade att det inte handlade om någon som helst magi utan att det var ett trick. Skadan uppstod därför att personen som var med på tricket hade varit oaktsam. En komiskt spegelvänd situation då

magiker vanligtvis kämpar med näbbar och klor för att övertala folk att det de gör är riktig magi (i alla fall om de är ohederliga).

Filosofen Dan Dennett brukar skämta om att ingenjörer ofta hamnar i sådana situationer att de upptäcker att något fungerar i teorin – de måste nu bara se ifall det fungerar i praktiken också. Filosofer tänker tvärtom. De hittar saker som fungerar i praktiken, men det återstår att få det att fungera i teorin. Dan exemplifierar med en professor i religionsvetenskap vid namn Lee Siegel. Lee höll på att skriva en bok om "Indian street magic" och varje gång han nämnde det så utbrast folk "jaha, riktig magi?" varpå Lee svarade "nej tyvärr, sådan magi man kan utföra".

Titeln till denna text är en flirt med psykologen Kurt Lewin som brukade säga "ingenting är så praktiskt som

en bra teori". Jag anser att det mest praktiska en teori kan göra är att trolla bort magin. "Magic is only what science hasn't made boring yet", som någon syrligt ska ha sagt. Redaktören för tidskriften *New Scientist*, Alun Andersson, valde att kontra på ett ganska burdust sätt och svarade: "Science is interesting and if you don't agree, you can fuck off".

Att något är teoretiskt brukar folk som mest koppla ihop med något dåligt och bristfälligt, utan värde för den verkliga verkligheten. Motsatsen till teori är empiri. Empiri som begrepp kom till i antiken då en grupp läkare valde att sluta läsa de gamla heliga medicinska skrifterna för att i stället med egna ögon studera sina patienter. De gamla heliga medicinböckerna var nämligen behäftade med många fel. Den främste av de gamla anatomikerna var en läkare i antikens Rom som gick under namnet Galenos. När han obducerade en kropp upptäckte han att vissa av blodkärlen var tomma medan andra innehöll blod. Galenos drog då slutsatsen att vissa av blodkärlen i själva verket transporterar luft. Han valde att kalla dessa blodkärl för luftvägar (artärer). Det var inte förrän renässansen kom i gång som man började göra anatomistudier av kvalitet och kunde skrota Galenos gamla tokiga idéer. Som ett klockrent exempel på mänsklig envishet och dumhet, flammade det då upp en debatt bland de lärda. De Galenostrogna hävdade att Galenos inte alls hade haft fel, utan det var i själva verket människans anatomi som radikalt hade förändrats sedan det gamla romarrikets dagar.

Teorier kan ibland bli ganska roliga på det sättet, att teorin som teoretikern producerar säger mer om teoretikern själv än om fenomenet det ska teoretiseras kring. Det

påstås att psykiatern Carl Jung skall ha blivit tillfrågad hur det kom sig att Sigmund Freuds teorier är så centrerade kring sex. Jung, som vid det laget hade bett Freud fara och flyga, ska ha svarat att det berodde på att Freud växte upp som ett storstadsbarn. Hade han vuxit upp som en bondpojke, vilket de flesta gjorde på 1800-talet, hade han förstått att sex är något helt naturligt och att alla djur (inklusive människan) idkar det. Därmed är det inte en så jäkla "big deal". När teorierna har en magisk karaktär beror det förmodligen på att teoretikern så hemskt gärna vill att det ska finnas riktig magi där ute, något som man inte kan utföra i den verkliga verkligheten. ✍

Teddy Winroth